

IX. STOLETÍ

Všichni, kdož spanilost svých duší... Toto je část takzv. Proglasu, básnické předmluvy k evangeliáři. Autorství se připisuje Konstantinu-Cyrilovi nebo Metodějovu žáku Konstantinovi Přeslavskému. Proglas je nejstarší slovanská báseň, která se nám dochovala, originál je ovšem staroslověnský, my zde otiskujeme překlad Josefa Vašici.

X. STOLETÍ

Hospodine, pomiluj ny! Tato duchovní píseň, která se těšila úctě od nejdávnějších dob a už Kosmou byla nazvána „písni líbeznou“, pochází zcela pravděpodobně z desátého století. Dosvědčují to staroslověnské prvky v jejím slovníku, které by byly nemohly do písně vejít po vítězství latinské liturgie v Čechách.

XI. STOLETÍ

Českou báseň z tohoto věku neznáme žádnou — tato me-
zera je však svým způsobem také výmluvná a symbolická: nechť nám znamená upozornění na skutečnost, že stranou křesťanství dál žila básnická slovesnost pohanských předků, jejíž obřadní písně, zaříkadla atd. můžeme dnes už jen pracně rekonstruovat a vytušovat z mnohem pozdějších folklórních zápisů.

XII. STOLETÍ

Svatý Václave... Tyto původní tři strofy pocházejí nejspíš z konce dvanáctého století, z údobí rozvoje českého národního uvědomění.

XIII. STOLETÍ

Ach, světe, kak si obludný... Tomuto lyricky reflexivnímu úryvku z Alexandreidy dáváme přednost před tzv. Písní ostrovskou, aby i zde nebyla opět píseň náboženská.

XIV. STOLETÍ

Dřevo sě listem odievá... Vrcholem dvorské lyriky je u nás Závíšova píseň, v níž došlo ke skvělé syntéze okcitánské trobadorské poetiky s okruhem představ a konvencí italského dolce stil nuovo. My sem nicméně klademe tuto báseň prostší, protože Závíšova píseň je svým rozsahem i složitostí natolik náročná, že teprve obsáhlý komentář může čtenáře dovést k její básnické podstatě.

XV. STOLETÍ

Ktož jsú boží bojovníci... Tato monumentální válečná, bojová píseň je mnohem víc než básnický dokument; lze o ní říci, že je i vyjádřením svého věku ve smyslu dějinném.

XVI. STOLETÍ

Já jsem růže sáronská a lilium při dolínách... Ukázka z překladu Písně Šalomounovy byla zvolena, aby reprezentovala Bibli kralickou, jako epochální slovesné dílo. A kromě toho buď tento text i upozorněním na význam básnického překladu v české kultuře.

XVII. STOLETÍ

Mějte se dobře lucerny... Tento úryvek z anonymní a poměrně málo známé skladby Písně o čtyřech posledních věcech člověka je básnicky znamenitý. My jsme jej zvolili však i jakožto text zcela příznačný pro století Třicetileté války, toliké smrti a tolikého umírání.

XVIII. STOLETÍ

Husička divoká letěla z vysoka... Jen báseň-píseň lidová a takto prostá může stát na tomto místě, aby náš výběr byl v právu. Umělá poezie prakticky oněměla v osmnáctém věku, skutečná tvorba byla jen lidová, nádherná ve své prostotě.

XIX. STOLETÍ

Temná noci! jasná noci!... Karla Hynka Máchu jste samozřejmě poznali okamžitě. Je v této řadě nepominutelný i proto, že právě jeho jménem bylo započato dílo Klubu přátel poezie.

XX. STOLETÍ

Je v světě slovo... Na rozdíl od všech předchozích dvacáté století dosud neskončilo, zvolili jsme tedy toto osmiverší Josefa Hory z jeho Zápisů z nemoci — je v něm vyslovena básníková úzkost před úkolem vyslovit převratný věk, který žijeme, a zároveň v něm zní apel na poezii, aby tento čas a jeho děj pojmenovala.